

2.2 Õuesõppe mõiste ja olemus

Lugedes erinevate autorite kirjatükke õueõppe mõju ja olulisuse kohta võib teha järelduse, et lapsed ja ka õpetajad, kes viibivad õppetööd läbi viies rohkem õues on tervemad, tähelepanelikumad, tasakaalukamad ja rahumeelsemad. Veelgi enam, on välja toodud ka, et õues õppimine pakub lahenduse tubasest tihelielekust tulenevast stressist ja sellega kaasnevatest probleemidest nagu koolikiusamine, koolivägivald, mõnuainete tarbimine, terviseprobleemid. Järelikult on õuesõppimine igati positiivse mõjuga ja väärib tutvustamist ja senisest aktiivsemat kasutamist teiste toredate aktiivsete õppimise meetodite kõrval – aktiivõpe, probleemõpe, avastusõpe. Ja kindlasti on õuesõppimine vägagi aktiivne õppimine.

Õues õppimise kontekstis võime kohata mitmeid erinevaid termineid. Toon allpool ära mõned neist:

Elamuspäädagoogika

- Vahetu ja terviklik õppimine, haarates kaasa mitmed tunnetusprotsessid, ootamatud lähenemised, mittetraditsioonilised mõtteskeemid, eelarvamustest vabastamine. Väliõpe ja sisepäädagoogikaks

Kogemusõpe (experiential education)

- Aktiivne õppimismeetod, kus õppimine toimub kogemuste ja analüüsi abil. Kogemusõpe toetub kas õppiä enda, kaasõppiä, õpetä või teiste kogemusele. Õppi võidakse toetuda kas olemasolevale kogemusele või hankida kogemus õppe käigus. Õppe käigus arutletakse kogemuse üle, peegeldatakse seda. Seejärel kogemust analüüsitakse toetudes õppematerjalidele, abistavatele küsimustele jne.

Aktiivõpe (action learning)

- Kasvatuslik protsess, kus õpitakse läbi oma tegevuse ja kogemuse parandamaks oma sooritust ja oskusi. Õppimine = teadmised + küsimused. Aktiivõpe on nii öelda praktika kaudu õppimine. Õpetä ülesanne on õppimise korraldamine sellisel moel, et õpilane saaks õigel ajal, õiges kohas, õigel määral praktilisi teadmisi, mis aitavad targemaks saada. Aktiivõpet defineerivad järgmised sõnad: vabadus ja aktiivsus, uudishimu, originaalsus ja loomingulisus, kriitiline mõtlemine, avastamine, iseseisev mõtlemine,

suhtlemine ja koostöö, tegutsemine vastavalt situatsioonile, elulised ülesanded, enda ja teiste töö hindamine. Aktiivõpet iseloomustab õppeprotsessis aktiivne osalemine, mis aitab õppijatel õpitavat mõtestada ja seostada omandatud teadmisi tegelikkusega. Ta põhineb olukorral, kus osalejad, ehk õppijad peavad, on sunnitud aktiivselt osalema, rääkima, kuulama jne. et parandada osalejate aktiivsust saame kasutada näitlikkust.

Väliõpe (outdoor education)

- Viitab organiseeritud õppimisele, mis tavaliselt toimub välistingimustes. Termin on seotud keskkonnaga.

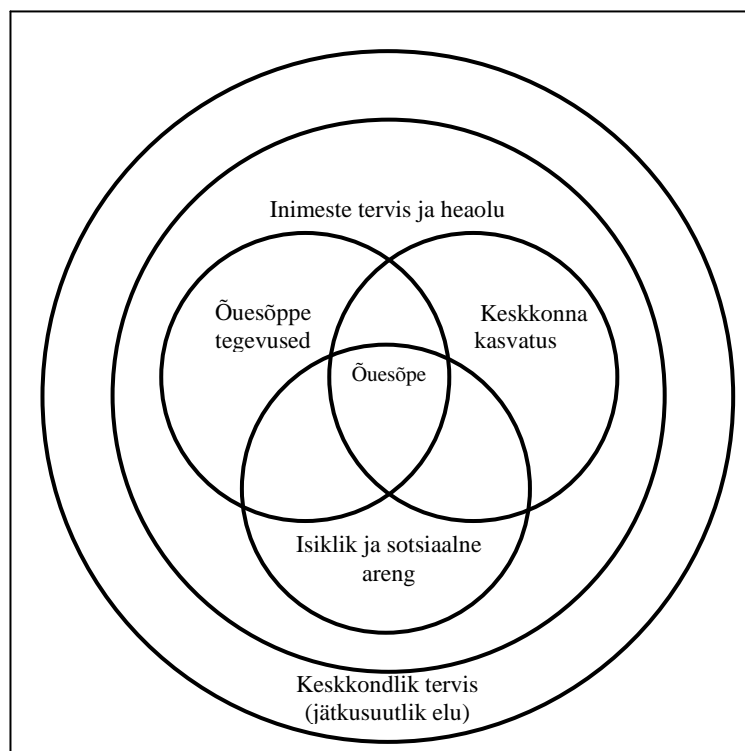
Seikluskasvatus (adventure education)

- On osa elamuspedagoogikast, see on sotsiaalkasvatusmeetod, mis püüab toetada inimest oma isiksuse arendamisel.

Õuesõpet võib mõista kui tegevust e. protsessi ja ka kui sisu e. ainet. Protsessina kuulub õuesõpe eksperimentaalsete lähenemiste hulka, saades ideid paljudelt haridusteoreetikutelt ja filosoofidelt: Comenius, Geddes, Montessori, Rousseau, Fröbel, Steiner, Pestalozzi, Key, Hahn, Dewey, Freire, Käis.

Higgins ja Lyones (2001) töötasid välja kolmetsüklilise mudeli, kus õuesõppe protsess kaasab kolme kogemust õpetavast ainek: õuesõppe tegevused, keskkonna kasvatus ning isiklik ja sotsiaalne areng.

A. Szczepanski ja R Nicoli (2005) on seda mudelit edasi arendanud, kaasates mudelisse ka inimese tervise ja heaolu ning keskkondliku tervise ehk jätkusuutliku arengu. Sellisel juhul põhineb õuesõppe mudel viiel ainevaldkonnal.

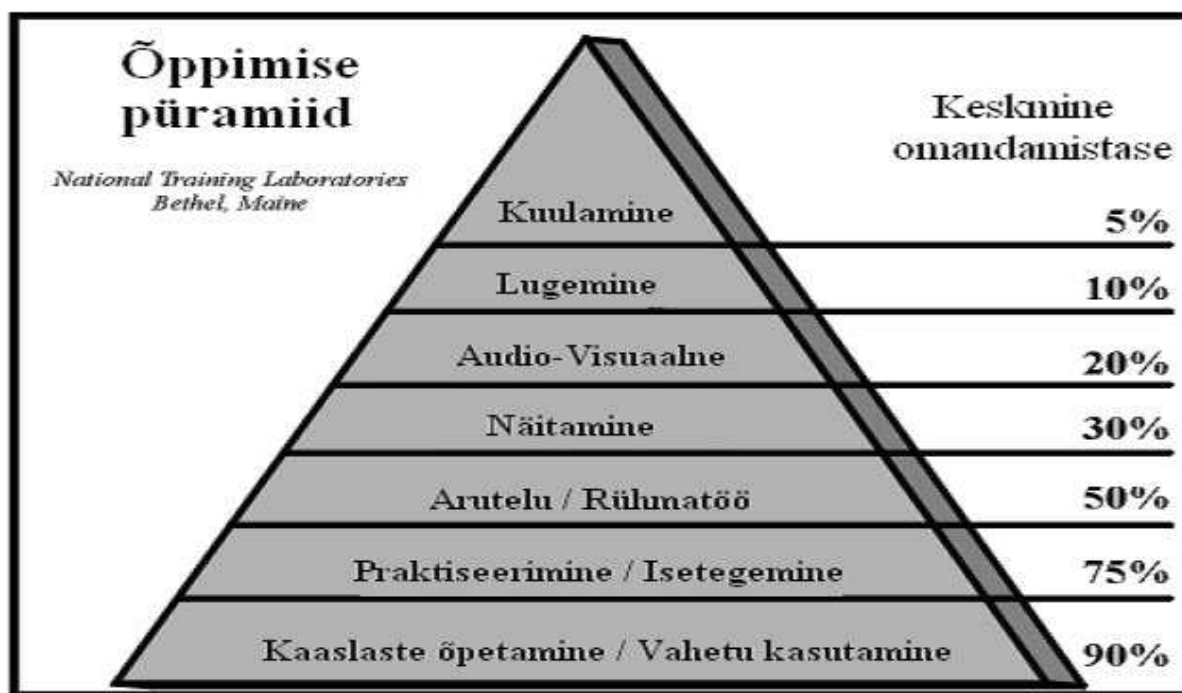

Joonis 1. Õuesõppe viietsükliline mudel (Szczepanski ja Nicole 2005)

Antud mudelites tähendab keskkonna kasvatus loodusõpetust, mida õpetatakse teaduslike meetodite abil:

- õuesõppe tegevuste valdkond põhineb füüsilisel tegevusel, kus omandatakse erinevaid oskuseid. Üks olulisemaid protsesse, mis kuulub õuesõppe tegevuste alla on kinesteetiliste avastuste areng ning ka mängude kasutamine kuulub selle ainevaldkonna alla.
- Õuesõppe tegevused arendavad inimeses eneseaustust ja eneseavatust. See on võimalik vaid siis, kui inimesed tunnevad ennast hästi, eriti siis, kui neil õnnestub õppida midagi uut või ületada mõni füüsiline või psühholoogiline barjäär.
- Sotsiaalne areng põhineb interpersonaalsetel oskustel, mida arendatakse läbi arendavate tegevuste, näiteks rühmatöö kaudu, seades ülesanded gruppidele nii, et nad nõuaksid indiviididelt koostööd ja koostegutsemist (Higgins & Loynes 2001).

Mikk sarv on Eestis kasutusele võtnud järgmise õuesõppe definitsiooni: Õuesõppimine on õppimine ehedas looduskeskkonnas kõigi meeltega vahetu kogemise, ise tegemise ning kogetu teistele vahendamise ja edasiõpetamise teel.

Definitsiooni aitavad meeles pidada viis võtmesõna:

koht, mis aitab õppida;

meel ja erinevate meeltega kogemine;

tegu ehk vahetu osalemine ja millegi valmis tegemine;

lugu ehk teistega jagatud kokkuvõtte tehtust;

ja iva ehk õpitu mõte, mida tasub edasi õpetada.

Õuesõppe mõiste laiem tähendus

Õues õppimine ei ole kindlalt piiritletud aga tal on ühtne sisu. Kõikides õuesõppe vormides on oluline vahetu kogemine. Õues õppimine on lai mõiste, mis hõlmab: õues mängimist varases lapsepõlves, kooliaedade pidamist, keskkonnaharidust, vabaaja ja seiklustegevust, isiksusliku ja sotsiaalse arengu programme, avastusrännakuid, meeskonnamänge, juhioskuste treeninguid, ökoloogia alast haridust, jne. Seega võib öelda, et õuesõpe ei ole selgelt määratletud tegevuste piir, mingi eriline metoodika, see on erinevate looduses läbiviidavate tegevuste ühisosa ...

Õuesõppe võib pakkuda eredat kontrasti siseruumile. Vahetu kogemine õues on motiveerivam, ta on mõjuvam ja usutavam. Läbi õpetaja oskusliku õpetamise, interpretatsiooni ja osavuse,

muutub õuesõppe kogemus kergemini tähelepanu ergutavaks ja isiksuslikku arengut toetavaks jõuks ning otsustavaks läbimurdeks õppimises.

Õuesõpe on aktiivne õppimine ruumist väljas

Õues õppijad õpivad läbi selle, mida nad teevad, millega nad kokku puutuvad ja mida nad avastavad. Nad õpivad õue keskkonnalt, endilt, teistelt, omandades samal ajal õues toimetuleku oskusi. Õuesõppimine arendab kerge vaevaga uurimis-, eksperimenteerimis-, tagasisideandamis-, refleksiooni-, analüüsi- ja kooperatiivse õppimise oskusi.

Õuesõppimine on naturaalne õppimine

Mitte ainult see, et õuesõppimine leiab aset looduskeskkonnas, kus õppijad võivad näha, kuulda, katsuda ja haista tõelisi asju ei ole oluline vaid ka see, et õppimine toimub kohas, kus tegevusel on tõelised tulemused ja tagajärjed.

Õuesõpe aitab muuta nii mõnegi õpitava teema elulähedasemaks, toetades sellega õppekavas kirjapandud üldpädevuste saavutamist – näiteks: Õpilaste oskus reageerida positiivselt võimalustele ja väljakutsetele võttes vastutust, tulles toime ohtude ja muutustega.

Õuesõpe avardab silmaringi ja tekitab uusi huvisid

Ei ole piiri kogemustele ja kurioosumitele, mida pakub õuesõppe keskkond ja tegevused. Õues õppijad sageli avastavad võimalusi, võimeid ja huvisid, mis üllatavad neid endid ja teisi. Ohutus reeglid loovad selged piirid ja õppeeesmärgid annavad selge suuna, õuesõppimine ammutab energiat ja inspiratsiooni kõigest ümbritsevast. “horisondi avardumine” on lõplik tulemus.

Õues õppimine on paremini integreeritav

Mitmed õuesõppe vormid ületavad traditsioonilisi piire: vabaaja tegevuste planeerimisel pööratakse suuremat tähelepanu isiksuse ja sotsiaalsele arengule, õpetades osutatakse rohkem tähelepanu keskkonnale ja säästvale arengule, õues läbi viidud uuringud on aktiivsemad ja arendavamad.

Osalejate kogemusi rikastab see kui õpetaja suudab näha õpetatavat avaramalt ja kasutada praktilist tegevust.

Õuesõpe annab rohkem ruumi rühmatöödeks

Lapsi saab panna tööle, uurima ja kogema nähtusi kahe-, kolme-, nelja-, viie- või vajadusel kasvõi kümnekaupa. Rühmadel võivad olla samasugused või erinevad ülesanded. Mõistlik on rühmi varieerida – töötada teatud aeg paarides, siis jälle suuremates rühmades ja uuesti paarides. Päris tõhus on 3–4 liikmeliste pikemaajaliste koosõppivate töörühmade moodustamine. Taolise rühmadünaamika toomine õppimisse teeb õppimise lihtsamaks ja

tõhusamaks. Seda saab rakendada ka suuremates siseruumides, kuid õuesolemine on kindlasti oluliselt rikkam ja tõhusam keskkond selleks.

Õuesõppimine annab õpetajale suurema vabaduse

Õues saab õpetamisse kaasata kehalise taju, lõhnad, maitsed, juba nimetatud rühmadünaamika. Kindlasti peab jätma ruumi ka juhuste ja ootamatuste jaoks, nn „surnud hiire juhtumiks“ – kui keegi lastest leiab näiteks surnud hiire, koondub kogu tähelepanu sellele ja kõik muu unub. Hea õpetaja suudab ka sellise olukorra õpetuslikult tulusaks pöörata.

Õuesõpe annab õppijaile parema võimaluse keskenduda

Sageli väidetakse vastupidist – õuemeinekul ei suuda õpilased enam keskenduda õpitavale, vaid lasevad end kaasa kiskuda välisilma muljete ja juhtumiste tulvast. Siiski annab hästi ette valmistatud õuetegevus oma rühma- ja individuaalsete töödega lastele oluliselt suurema võimaluse keskendumiseks uuritavale või õpitavale nähtusele.

Õues õppides paraneb õppimis- ja meeldejätmisvõime

Seda on tõestatud paljude uuringute ja katsetega. Kujutlege näiteks kahte katserühma, kellele antakse sama, mõttetööd ja peamurdmist vajav ülesanne. Üks katserühm peab ülesande lahendama kinnises ruumis istudes, teisel rühmal on võimalik vabalt looduses ringi liikuda. Korduvad katsed on näidanud, et õues olev katserühm saab ülesandega kiiremini toime. Samuti on leitud, et rohelus ja loodushääled parandavad inimeste meeldejätmise võimet.

Õues õppides väheneb stress ja vägivald

Stress tapab õppimisvõime ja mälu ning teeb inimesed vägivaldseks. Samas leevendub stress värskes õhu, roheluse ja loodushäälte mõjul. Sisekujundajad soovivad suurtes kaubamajades ja ostukeskustes kasutada looduspilte, voolavat vett ja loodushääli inimeste kuhjuva stressitaseme vähendamiseks, et nad kauem püsiksid keskustes ja rohkem ostaksid. Samasugune stressi kuhjumine toimub koolides. Küllap on mõistlik samu sisekujunduse vahendeid kasutada ka koolides, kuid lihtsam ja odavam on lapsed viia loodusesse.

Õues õppimise juures vähenevad haigused ja puudumised koolist

Kui õues käiakse regulaarselt, näiteks vähemalt ühel päeval nädalas ja kui lastel on ilmale vastav riietus. Mitmete koolide kogemus näitab, et pidevalt õues õppivad lastega

õppeasutustes võib viirus- ja külmetushaigustesse nakatumine olla kuni seitse korda väiksem kui koolides, kus järjepidevalt õues ei käida. (M.Sarv)

Mida on oluline arvestada õppimise õue viimisel?

- Väliskeskkonnal on ainult talle omased iseloomujooned ja eripärad.
- Õuesõppel on võrdne väärtus toas õppega.
- Õuesõppel on positiivne mõju laste heaolule ja arengule.
- Lapsed vajavad pühendunud ja tähelepanelikke täiskasvanuid, keda innustab õuesõpe ja kes mõistavad õuesõppe tähtsust.
- Õues õppimist rikastab erinevate mitmekülgse kasutusvõimalusega mänguvahenditega varustatud keskkond.
- Lähenemine, mis rõhub kogemisele mitte vahenditele, asetab lapse õuesõppe keskmesse.

Miks õuesõpe on oluline?

- Toetab tervisliku ja aktiivse eluviisi kujunemist
- Pakub lastele võimalusi füüsiliseks aktiivsuseks, vabaduseks ja liigutusteks
- Soodustab enesekindluse ja heaolutunde teket
- Loob võimalusi harmooniliste suhete tekkimiseks teiste lastega läbi arutelude, järjekorra ootamise ja koostöö
- Toetab neid lapsi, kes õpivad meelsamini tegevuses või liikumises
- Pakub võimalusi kus lapsed saavad ohutult ja järelevalve all kogeda uusi väljakutseid, hinnata riske ja arendada oskusi suutmaks keeruliste olukordadega toime tulla
- Toetab laste arenevat loomingulisust ja probleemide lahendamise oskusi
- Loob rikkalikke võimalusi kujutlusvõime, leidlikkuse ja nutikuse arenguks
- Viib lapsed kokku loodusliku maailmaga pakkudes neile erakordseid kogemusi nagu otsene kokkupuude ilmastiku nähtuste ja aastaajaliste muutustega.

ÕUESÕPPE PLUSSID JA MIINUSED

Ülesanne: Tooge välja õuesõppe positiivsed ja negatiivsed küljed

Õuesõppe plussid

- [illegible]

Ohud, mis varitsevad õuesõppes

- [illegible]